

Abstrakt:

Východiska: S rozvojem adiktologických služeb ve vězení vyvstává také otázka péče postpenitenciární, jež usiluje o sociální reintegraci jedince vystupujícího z VTOS. Pro tyto klienty je v mnoha případech obtížné v životě na svobodě obstát. Společnost není schopna efektivně reagovat na komplexní potřeby těchto osob; klienti na svobodě mnohdy v důsledku neuspokojených potřeb selhávají, navracejí se k užívání návykových látek a páchání trestné činnosti. V této souvislosti je třeba se potřebám klientů po výstupu z vězení blíže věnovat.

Cíl: Cílem této práce bylo zmapovat potřeby klientů, jež využívají specializovaných adiktologických služeb po výstupu z vězení, z pohledu poskytovatelů těchto služeb. Práce se snaží především upozornit na problematiku reintegrace osob po návratu z vězení v kontextu adiktologické péče. Byly stanoveny tyto výzkumné otázky: Jaké jsou potřeby klientů v období po výstupu z vězení? Nakolik poskytované služby odpovídají potřebám klientů? Jaké faktory po výstupu z vězení limitují možnosti naplňování potřeb klientů?

Metody: Výzkumný vzorek tvořil 6 zástupců jednotlivých ambulantních adiktologických služeb postpenitenciární péče, do něhož byli záměrně vybíráni vedoucí služeb či pracovníci s dlouhodobou zkušeností s touto cílovou skupinou. Sběr dat proběhl za využití kvalitativních metod, konkrétně polostrukturovaných rozhovorů. Po transkripci získaných dat do textového editoru byla následně data analyzována pomocí metody kódování a vytváření trsů. Výzkum byl realizován na základě principu anonymity a dobrovolnosti.

Výsledky: Bylo identifikováno celkem 11 kategorií potřeb klientů (základní životní potřeby, bydlení, práce, finanční zabezpečení, zdravotní stav, vztahy, duševní zdraví, řešení závislostní problematiky, rozvoj životních dovedností, smysluplné trávení volného času a upuštění od kriminálního životního stylu). Zakázkou směrem ke službám postpenitenciární péče je typicky řešení sociálních otázek, prevence relapsu nebo předjednání léčby. Služby na potřeby klientů pružně reagují a kladou vysoký důraz na individuální přístup. Důvody nevyhledání služby zahrnují nedostatečný náhled na závislost, nízké pokrytí služeb, omezení kapacity nebo neinformovanost o existenci služby. Naplňování potřeb klientů je limitováno absencí dostupného bydlení, dosažitelných sociálních dávek či roztržitostí služeb v systému postpenitenciární péče. Postrádány jsou rozšířené možnosti spolupráce s věznicí v oblasti penitenciární péče, jež je stěžejním předpokladem efektivní postpenitenciární péče.

Závěr a doporučení: I přes snahu neziskových organizací existuje skupina klientů, kterým se nedaří do společnosti zařadit, navracejí se k užívání návykových látek a opětovně se dostávají do vězení. Řešení neúspěšné reintegrace vyžaduje součinnost a koordinovaný postup všech zainteresovaných subjektů, státního i neziskového sektoru. Žádoucí jsou systémové změny v oblasti dostupného bydlení a okamžité finanční podpory, jež vytváří klíčový předpoklad úspěšného návratu. Síť služeb je třeba nadále rozšiřovat, a to ve vztahu k penitenciární i postpenitenciární péči, aby bylo vytvořeno více možností komplexní práce s klientem s důrazem na individuální přístup vyplývající z potřeb klienta.

Klíčová slova: adiktologické služby po výstupu z vězení, postpenitenciární péče, výkon trestu odnětí svobody, potřeby